

Zuid-Hollands Landschap

*Natuur en
waardevol
landschap in
Zuid-Holland*

Jaarverslag 2017

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap

Voorwoord

Een jaar vol stroomversnellingen

In 2017 hebben we weer veel zaken opgepakt en zijn gebiedsprocessen in een stroomversnelling gekomen. Mede als gevolg van de aantrekkende economie is er weer meer mogelijk zoals in de Krimpenerwaard, het Buitenland van Rhoon en het Nationaal Park Hollandse Duinen. Samen met het Erfgoedhuis Zuid-Holland werken we aan het project Beleef de Vlist! en is onder meer de bebording bij de molen achter Haastrecht verbeterd. Binnen het gebiedsproces van de Krimpenerwaard hebben we belangrijke stappen kunnen zetten, mede in de samenwerking met het Agrarische Collectief ten behoeve van de weidevogels. We maken samen per gebied plannen en voeren ze ook uit. De natuur is niet gebaat bij vertraging, zeker de weidevogels niet. Daar gaat het nog altijd niet goed mee. Haast is geboden. Het is dan ook mooi dat we verschillende pompen hebben kunnen aanschaffen waarmee we plasdrassituaties realiseren. Weidevogels als de grutto foerageren en rusten graag op deze ondergelopen graslanden. Als deze vogels in het voorjaar van 2018 uit hun overwinteringsgebieden terugkeren, kunnen ze er meteen van profiteren. Het is goed dat de provincie Zuid-Holland hier extra financiële middelen voor beschikbaar stelt. Ook de ontwikkeling van het Buitenland van Rhoon is na lange tijd weer vlot getrokken met de voorbereiding van een Gebiedscoöperatie samen met agrariërs, onder leiding van Gerard Doornbos. Het is goed dat er nu weer stappen worden gezet om dit gebied voor de natuur en recreanten aantrekkelijker te maken.

Meer nieuwe natuur

De aantrekkende economie vraagt ook om alertheid. Zo worden er in Zuid-Holland circa 230.000 nieuwe woningen gebouwd. Een deel zal binnen de stadsgrenzen worden gerealiseerd, maar ook in het buitengebied komen nieuwe wijken. Wij zorgen er samen met andere groene organisaties voor dat dit niet ten koste gaat van waardevolle landschappen. Meer woningen betekent ook meer mensen. En onze provincie is al zo dichtbevolkt. Waar moeten al deze mensen in de toekomst recreëren en ontspanning vinden? Er is al zo weinig natuur. Je wilt op zondagmiddag toch niet filewandelen. Wij pleiten voor het deels herstellen van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur om van 6 naar 10 procent beschermde natuur te gaan. Deze groengebieden zijn immers de longen van de provincie! Het Zuid-Hollands Landschap wil dat het open landschap buiten de steden duurzaam wordt behouden. Volgens mij heeft de politiek dit nog niet goed op het netvlies. Wij gaan hier samen met verschillende partijen de komende tijd hard aan werken.

Groeiende inzet

Het belang om natuur te behouden, beschermen, versterken en uit te breiden wordt door onze Beschermers gelukkig duidelijk gezien. Na een jarenlange achteruitgang van het aantal donateurs, hebben we in 2017 weer een netto groei kunnen realiseren. De vergrote zichtbaarheid van onze organisatie naar buiten heeft daar zeker aan bijgedragen. Door de vele evenementen die we tegenwoordig organiseren kunnen we in contact komen met donateurs en nieuwe fans. Ook de groeiende inzet van social media en onze vernieuwde website dragen bij aan meer contact met bestaande en potentiële Beschermers.

Kijk voor het digitale jaarverslag
en de jaarrekening 2017 op:
www.zhl.nl/publicaties

Al dit werk moet natuurlijk wel door onze medewerkers uitgevoerd worden met een krappe bezetting. Dit zorgt soms voor werkdruk. Ons bestuur heeft daarom in 2013 het fonds 'Verbinden met Mensen' opgericht. Vanuit dit fonds kunnen we eigen middelen inzetten om kansrijke projecten in gang te zetten. Denk hierbij aan het verder vormgeven van het Nationaal Park Hollandse Duinen en de herontwikkeling van de Bonnenpolder bij Maassluis.

Natuur beschermen is mensenwerk

Ten slotte memoreer ik graag aan De Groene Motor die sinds 2017 volledig onderdeel van het Zuid-Hollands Landschap is geworden. De medewerkers verrichten als het om ondersteuning van groene vrijwilligers en vrijwilligersgroepen gaat, geweldig werk! De nieuwe website maakt het mogelijk dat vrijwilligers onderling op laagdrempelig niveau contact kunnen leggen. Het uitlenen van gereedschappen werkt goed en de door De Groene Motor georganiseerde Weidevogeldag was een groot succes. Ook de voucher regeling is een groot succes! Natuur beschermen is en blijft mensenwerk. In 2017 hebben we andermaal duidelijk laten zien dat we dit samen met veel partijen goed doen.

Michiel Houtzagers
Directeur Stichting Het Zuid-Hollands Landschap

Inhoudsopgave

Een jaar vol stroomversnellingen	3
Het Zuid-Hollands Landschap in 2017	8
Het effect van een nylon draadje	11
Verwerving Veenweidepark sluit aan bij ambitie	13
Het Fort beleefd tijdens ´Beleef het fort´	15
De Zaag geslaagde kwaliteitsimpuls	17
Donateurs bezoeken Luistenbuul	19
De Groene Motor ondersteunt vrijwilligers	21
Staelduinse Bos fraai entree	23
Staat van baten & lasten 2017	25

Het Zuid-Hollands Landschap in 2017

**Wij beschermen
mooie natuurgebieden
middenin en rond
het drukste deel van
Nederland.**

Om de hoek genieten van rust en ruimte, planten en dieren. Met leuke activiteiten voor jong en oud. Wij zorgen al 80 jaar voor goed toegankelijke natuur en cultuurhistorie dicht bij huis.

302
vrijwilligers

100
boeren

werken mee aan het dagelijks
beheer of ondersteunen ons
op een andere manier

Op het Haagse landgoed Ockenburgh is een natuurvriendelijke oever aangelegd. In de zomer waren er de roodpurperen bloemen van grote kattenstaart te bewonderen.

16 hectare
natuur verworven
en veiliggesteld.

In de Elfenbaan bij Hazerswoude-Rijndijk is een bijenidylle gerealiseerd. Er is bijen minnende flora geplant en een insectenhotel geplaatst. Een infopaneel geeft uitleg aan recreanten.

4.605
hectare in beheer.

Dankzij de aanschaf van een plasdraspomp op zonne-energie kunnen we in de Voorofse Polder natte plekken creëren waar weidevogels gemakkelijker voedsel kunnen vinden.

We hebben in de Krimpenerwaard een oeverbanket aangelegd waar purperreigers en zwarte sterns makkelijk kunnen foerageren.

Boezemmolen No. 6 bij Haastrecht is weer maalvaardig gemaakt. Na jarenlange renovatie zal de molen in 2018 weer water in de Hooge Boezem kunnen malen.

Op Natuureiland Sophiapolder bij Hendrik-Ido-Ambacht is een Bezoekerspunt geplaatst. In het duurzame gebouwtje komt een tentoonstellingsruimte. Ook zullen de vrijwillige schippers van het voetveer naar het eiland en recreanten er dankbaar gebruik van maken.

Op de Slikken van Voorne kwam de zeldzame dwergstern tot broeden!

44 medewerkers (36,2 fte), waarvan 60% dagelijks in het veld is

24 groene partners

Jaarlijks tienduizenden bezoekers waaronder circa 4.000 kinderen

We organiseren jaarlijks excursies en open dagen

Instagram is nieuw in 2017:
@ZHLandschap
#zuidhollandslandschap
#gespotinzuidholland

14.351 views en 30 nieuw filmpjes op YouTube

347 verstuurde Tweets via @ZHLandschap

22.501 volgers op Facebook

**Meer informatie over de natuurgebieden
van het Zuid-Hollands Landschap op Voorne:
www.zhl.nl/natuurkaart**

Het effect van een nylon draadje

Natuurbeheer | Toezicht | Sponsoring

De Slikken van Voorne is een waardevol getijdengebied tussen het Oostvoornse Meer en het Oostvoornse Strand. Vanaf de Strandweg, de Brielse Gatdam en de Noordzeeboulevard is het Natura 2000-gebied goed te overzien. Recreanten kunnen genieten van de vele zoutminnende plantensoorten, luierende zeehonden en talloze foeragerende en rustende vogels. Betreding van de slikken is verboden. Er is enkele jaren geleden een zonering aangebracht waaruit duidelijk wordt wat wel en niet is toegestaan.

Broedende dwergsterns

Helaas houdt niet iedereen zich aan de regels. De Boswachters handhaving van het Zuid-Hollands Landschap moeten regelmatig handhavend optreden. Sommige recreanten geven dan aan niet te weten dat ze in overtreding zijn. In 2017 heeft het Zuid-Hollands Landschap hier op een verrassend eenvoudige manier een oplossing voor gevonden. In navolging van wat Natuurmonumenten eerder bij De Kwade Hoek op Goeree deed, heeft het Zuid-Hollands Landschap het slikkengebied met een nylon draadje afgezet. Deze maatregel had in het voorjaar direct effect. Een paartje dwergsterns vond het gebied nu rustig genoeg om te broeden. In juni trok echter een hoge vloedgolf langs de Voordelta. Op dit, in dit jaargetijde zeldzame, natuurverschijnsel hadden de sterns geen antwoord. Het legsel ging verloren. Maar zoals het een echte pioniersoort betaamt, gaven ze de moed niet op en ondernamen een tweede poging. Die was wel succesvol, zo bleek uit monitoring door een groep vaste vrijwilligers.

Nieuwe Groene Partner

Ook op het aangrenzende Groene Strand kwamen verschillende kustvogels tot broeden. Omdat dit gebied niet in direct contact met de zee staat, hadden zij geen last van de vloedgolf. Wel waren de aantallen broedende kokmeeuwen, kluten en plevieren wat lager dan voorgaande jaren. De schelpenbanken, waar de vogels bij voorkeur hun nest maken, zijn ondanks het reguliere beheer 'vergroend' geraakt. Het verwijderen van de begroeiing en de humuslaag is echter een kostbare operatie. Gelukkig bleek Greenchoice, eigenaar van een rij windturbines op de Maasvlakte, een

goede buur. Het energiebedrijf ging in 2017 een samenwerkingsverband voor vijf jaar aan met het Zuid-Hollands Landschap. De nieuwe Groene Partner maakt het onder andere financieel mogelijk het Groene Strand een grondige opknappbeurt te geven. Voor de start van het broedseizoen 2018 zullen de kustvogels er zich weer helemaal thuis voelen.

Meer informatie over

de Krimpenerwaard op:

www.facebook.com/NatuurKrimpenerwaard

Verwerving Veenweidepark sluit aan bij ambitie

Verwerving | Recreatie | Natuurbeheer | Vrijwilligers

Het Zuid-Hollands Landschap heeft in 2017 de laatste, ontbrekende delen van het Veenweidepark bij Gouda aangekocht van de provincie Zuid-Holland. De 'nieuwe' veertien hectares liggen in polder Veerstalblok tussen de Gouderakse Tiendweg en de Hollandsche IJssel. Het Veenweidepark is nu geheel in bezit van het Zuid-Hollands Landschap.

Het natuurgebied ligt vlak bij Gouda en de omliggende woonkernen Gouderak, Stolwijkersluis en Goverwelle. Dus dicht bij huis is er voor veel mensen weer een stuk beschermde natuur bijgekomen waar ze kunnen genieten van planten, dieren, rust en ruimte. Het Veenweidepark is tevens het visitekaartje voor de prachtige Krimpenerwaard. Het gebied bestaat uit weilanden met koeien, sloten en rietkragen. Elders in de Krimpenerwaard zie je dat ook veel.

Bewoners betrekken

Het beheer van het Veenweidepark zal voor een deel gedaan worden door vrijwilligers. Dit biedt de mogelijkheid om bewoners uit de omgeving bij het gebied te betrekken. De Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard helpt bij het werven van nieuwe vrijwilligers. Ook blijft het Zuid-Hollands Landschap samenwerken met de agrariërs in het Veenweidepark. Extensieve begrazing en hooibouw verschalen de grond en passen prima bij de natuurdoelstellingen die voor het gebied gesteld zijn.

Wandelaars en fietsers kunnen nu al volop genieten van het natuurgebied dat is aangelegd als compensatie voor de aanleg van de Zuidelijke Randweg, die het gebied doorsnijdt. Het Zuid-Hollands Landschap zal de recreatieve aantrekkelijkheid in de toekomst verder vergroten door het aanleggen van nieuwe paden en picknickvoorzieningen. De nieuwe percelen zijn nu nog niet toegankelijk zodat ze zich ongestoord kunnen ontwikkelen naar de gewenste natuurdoelstellingen.

Natuur in de buurt

Verwerving van het laatste deel van het Veenweidepark past perfect binnen de ambitie van het Zuid-Hollands Landschap om toe te werken naar tien procent beschermde natuur in Zuid-Holland. Op dit moment is dat nog maar zes procent. Dat is in een drukke provincie waarin mensen de mogelijkheid moeten hebben om in de buurt te genieten van natuur en waardevolle landschappen veel te weinig. Het Veenweidepark is weer een stap in de goede richting.

**Meer informatie over de activiteiten
van het Zuid-Hollands Landschap:
www.zhl.nl/activiteiten**

Evenementen | Restauratie | Sponsoring

Het fort beleefd tijdens 'Beleef het fort'

Het Zuid-Hollands Landschap organiseert jaarlijks een groot aantal excursies en evenementen. Het doel hiervan is om zoveel mogelijk mensen de natuur en cultuurhistorisch waardevolle landschappen en elementen te laten beleven. Betrokken Beschermers zijn trouwe donateurs en vormen een stabiele achterban. Veel evenementen hebben een jaarlijks terugkerend karakter. Succesvolle voorbeelden hiervan zijn de Dag van de Zandmotor, de Leidse Hooidagen en de Duinendag op Voorne. In september is voor het eerst het evenement 'Beleef het fort' georganiseerd. In en rond Fort Noorddijk bij Hellevoetsluis was er voor kinderen en hun ouders van alles te beleven.

Handboogschieten en tokkelen

Zo was er een vogelkijkplek met telescopen en hadden lokale ondernemers een theetuin met barbecue ingericht. Kinderen konden deelnemen aan een speurtocht, handboogschieten en een survivalparcours afleggen. De boswachter vertelde alles over de vleermuizen die in het fort overwinteren en de gidsen van Fronttaal gaven informatie over de geschiedenis van het Rijksmonument.

In een kamer van het fort stelden kunstenaars van de kunsttieleen Hellevoetsluis hun schilderijen en kunstobjecten tentoon. Het meest spectaculair was ongetwijfeld het tokkelen. Eerst moest er in een hoge boom geklommen worden, vervolgens kon je over de gracht naar de overkant glijden.

Jarenlange restauratie

'Beleef het fort' was het sluitstuk van een jarenlange restauratie van Fort Noorddijk. Het Zuid-Hollands Landschap heeft met steun van de provincie Zuid-Holland, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Nationale Postcode Loterij, de gemeente Hellevoetsluis en enkele anonieme fondsen een waterdichte coating op het dak van het fort aangebracht en alle kozijnen vervangen. Ook zijn er extra maatregelen genomen om de overwinterende vleermuizen nog beter te kunnen huisvesten. In verschillende ruimtes zijn de muren voorzien van nieuw stucwerk en zijn leidingen vervangen.

Aan het einde van de geslaagde dag discussieerden omwonenden, diverse ondernemers, studenten en wethouder Den Brok over een mogelijke toekomst van het fort. Het Zuid-Hollands Landschap heeft de ambitie het Rijksmonument uit 1884, deel uitmakend van de voormalige linie tussen Maas en Haringvliet, vaker toegankelijk te maken.

Meer informatie over

de Krimpenerwaard op:

www.facebook.com/NatuurKrimpenerwaard

De Zaag

Natuurontwikkeling | Samenwerking | Recreatie

geslaagde kwaliteitsimpuls

Eind 2017 naderde de herinrichting van het natuurgebied De Zaag bij Krimpen aan de Lek zijn voltooiing. Sinds het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst tussen het Zuid-Hollands Landschap, Rijkswaterstaat, de gemeente Krimpenerwaard en de provincie Zuid-Holland is er veel veranderd in het natuurgebied langs de Nieuwe Maas. Zo is er in het westelijk deel van De Zaag een 300 meter lange oeververdediging aangelegd. Daarachter is een krekenselsel gegraven. Door de invloed van eb en vloed zal het gebied zich verder ontwikkelen tot een zeldzaam stuk zoetwatergetijdennatuur. Karakteristieke soorten als bever, spindotter en zomerklokje zullen de nieuwe natuur zeker ontdekken. Ook aan de recreant is gedacht. Over de oeververdediging is een wandelpad aangelegd. Een fraaie brug maakt het mogelijk een rondje over De Zaag te maken. Onderweg kan vanachter een kijkscherm naar steltlopers, eenden en ganzen gekeken worden.

Ruimte voor zachthoutoibos

Een deel van de afgegraven grond is verplaatst naar het oostelijk deel van het eiland. In het zogeheten Oostelijk Balkengat is een geleidelijke overgang van land naar water gecreëerd. Naar verwachting zal dit 3,6 hectare grote stuk nieuwe natuur zich ontwikkelen tot een zachthoutoibos van met name wilgen. Ook biezen en riet zijn hier op termijn te verwachten.

Kunstzinnige beverbrug

Verder heeft de entree van De Zaag een kwaliteitsimpuls gekregen. Een nieuw hek en een nieuw parkeerterrein zorgen ervoor dat bezoekers zich er echt welkom voelen.

Ten slotte is in het gebied een heuse Beverbrug gebouwd. De veertien meter hoge, metalen constructie ziet eruit als een opengewerkte, houten beverburcht en fungeert als uitkijktoren. De kunstzinnige brug is een idee van stichting River Art en maakt onderdeel uit van een kunstroute langs de rivieren in de delta tussen Rotterdam en Dordrecht. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond.

Meer informatie over

de Vijfheerenlanden op:

www.facebook.com/vijfheerenlanden.ZHL

Communicatie | Natuurbeheer | Verwerving

Luistenbuul ontvangt donateurs

Dankzij veel extra donaties wist het Zuid-Hollands Landschap in 2016 een uniek stuk natuur langs de Lek bij Achthoven te verwerven. Met Luistenbuul werd een waardevol stuk natuur toegevoegd aan de Achthovense Uiterwaarden. Het gebied is met recht uniek. De meeste uiterwaarden langs de grote rivieren bestaan uit kleigrond, maar in de binnenbocht van de Lek bij Achthoven is dat anders. Daar is in de loop van duizenden jaren zand afgezet. Zo is Luistenbuul ontstaan. Dit zeldzame natuurtype heet stroomdalgrasland.

Zeldzame plantensoorten

Stroomdalgrasland Luistenbuul is nu al rijk aan bijzondere plantensoorten zoals grote tijm, veldsalie en kleine pimpernel. Door een specifiek beheer zal de florarijkdome de komende jaren verder toe kunnen nemen. Dit is zeker het geval op de rivierduinen, maar ook op de oude maïsakkers die in handen zijn van het Zuid-Hollands Landschap. Om de vermeste grond te verarmen, wordt zomertarwe ingezaaid. Dit gewas is heel geschikt om de meststoffen als het ware uit de grond te trekken. Op termijn zullen hier dan ook zeldzame planten groeien.

Zeer gewaardeerd

Op 31 mei bezochten Beschermers die een bijdrage hadden geleverd aan de aankoop van Luistenbuul het gebied. Het Zuid-Hollands Landschap wilde hen hier niet alleen mee bedanken, maar tevens rechtstreeks in contact komen met mensen die de natuur in Zuid-Holland een warm hart toedragen. Na een welkomstwoord van de boswachter, gingen

de donateurs in groepjes het veld in. Uit de reacties van de aanwezigen bleek duidelijk dat zij de uitnodiging van het Zuid-Hollands Landschap zeer waardeerden. Veel aanwezigen waren streekbewoners die het belangrijk vinden om zeldzame natuur voor de toekomst veilig te stellen en bestaande en nieuwe natuurgebieden met elkaar te verbinden. Bij Luistenbuul is dit zeker het geval. De Achthovense Uiterwaarden bij Lexmond grenzen aan de Zouweboezem. Het Zuid-Hollands Landschap kan van beide gebieden nu een robuust geheel maken. Ook aan de recreatieve mogelijkheden is gedacht. De Achthovense Uiterwaarden, met zijn waardevolle meidoornhagen, is goed te overzien vanaf de Lekdijk.

De verwerving van Luistenbuul past perfect binnen de campagne 'van 6 naar 10 procent' waarbij het Zuid-Hollands Landschap streeft naar 10 procent beschermde natuur in Zuid-Holland.

Meer informatie over

De Groene Motor op:

www.facebook.com/degroenemotor

Vrijwilligers | Natuurbeheer | Samenwerking **De Groene Motor** ondersteunt vrijwilligers

De Groene Motor ondersteunt sinds 2014 vrijwilligers en vrijwilligersgroepen die actief zijn in het groen. Medewerkers verzorgen cursussen, bieden ondersteuning op het gebied van veiligheid en lenen gereedschappen uit. Soms is er geld of mankracht nodig om een groenproject van de grond te krijgen. Ook daarbij kan De Groene Motor helpen.

Nieuwe vrijwilligersgroep

In het Leidse Polderpark Cronesteyn is sinds de winter van 2017 een nieuwe groep vrijwilligers actief. Een tiental mannen en vrouwen helpt de gemeente Leiden bij het beheer van een griend. Deze griend is enkele jaren geleden geplant als natuurcompensatie voor de verbreding van de A4. In een cyclus van 5 jaar moeten de uitgelopen takken gesnoeid worden. In de wintermaanden zijn de vrijwilligers daar op vrijdagdag actief mee. De takken worden overigens door de IVN-afdeling Leiden gebruikt om er samen met scholieren voorwerpen van te vlechten.

Gereedschap van De Groene Motor

De groep is voortgekomen uit het project 'Bewegen in het Groen'. Hierbinnen werkten natuurorganisaties en de gezondheidssector samen om mensen in beweging te krijgen. 'Bewegen in het Groen' is in maart 2017 gestopt.

Samen met De Groene Motor en de gemeente Leiden hebben de vrijwilligers in Cronesteyn een doorstart gemaakt. De Groene Motor heeft voor de vrijwilligers ondermeer gereedschappen geregeld.

De Groene Motor is een programma van de provincie Zuid-Holland en wordt mede gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij. De Groene Motor is onderdeel van het Zuid-Hollands Landschap.

Meer informatie over
het Staelduinse Bos op:
www.facebook.com/natuurwestland

Recreatie | Restauratie | Natuurbeheer

Staelduinse Bos

fraai entree

Het Staelduinse Bos is het enige bos in het Westland. In de weekenden en op woensdagmiddag heeft het gebied een grote aantrekkingskracht op recreanten. De parkeer- en stallingvoorzieningen voor auto's en fietsen zijn bij de huidige entree aan de Oude Hoefslag niet altijd afdoende. Dit zorgt voor overlast en onveilige situaties. Sinds 2016 zijn de gemeente Westland en het Zuid-Hollands Landschap in gesprek over een mogelijke oplossing. Deze is gevonden in het kwalitatief hoogwaardig opknappen van de entree aan de Staelduinlaan. Dit zorgt voor een betere verdeling van de bezoekersstromen. Een gezichtsbepalend element is de opgeknapte oude militaire poort. De vervallen bakstenen zuilen zijn gerestaureerd en tussen de zuilen hangen stalen platen waarin het logo van het Zuid-Hollands Landschap en de 'plattegrond' van het bunkerdoorp in het bos zijn uitgezaagd. Ook is de slagboom vervangen en een nieuw informatiepaneel geplaatst. Daarnaast renoveert het Zuid-Hollands Landschap de oude bestaande parkeerplaats op een 'groene manier'. Er is straks ruimte voor dertig auto's.

Steun in natura

Het belang om de entree te verbeteren wordt door de gemeente Westland niet alleen in woorden bekrachtigd, maar ook in daden. De gemeente draagt vanuit haar Omgevingsfonds financieel bij. Verschillende leveranciers steunen het project in natura. Het Zuid-Hollands Landschap verwacht de werkzaamheden in 2018 te kunnen afronden.

Aantal rietorchissen verdubbeld

Ook aan de westkant van het Staelduinse Bos hebben in 2017 positieve ontwikkelingen plaatsgevonden. Het grasland Oosthuizen wordt sinds twee jaar verpacht aan een nieuwe

pachter. Met hem zijn goede afspraken gemaakt over het bloemrijker maken van de weides. Het gemaaide gras wordt zorgvuldig afgevoerd en na de laatste maaibeurt zorgen fraaie Herfordrunderen voor nabeweiding. De graslanden verschromen hierdoor en gaan kort de winter in. Het effect van deze beheervorm liet zich in 2017 al meteen zien. Vanaf het wandelpad aan de westkant van het Staelduinse Bos was een verdubbeling van het aantal rietorchissen ten opzichte van 2016 te zien.

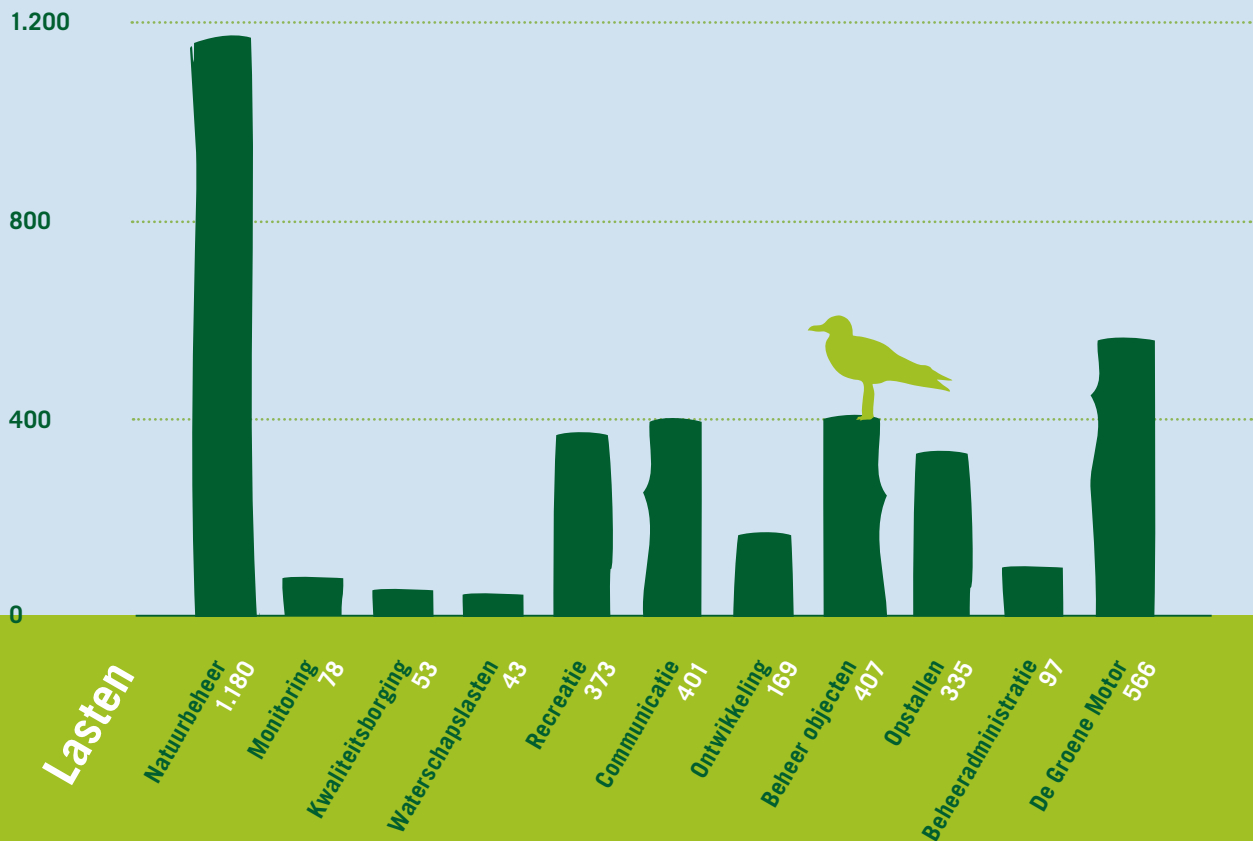
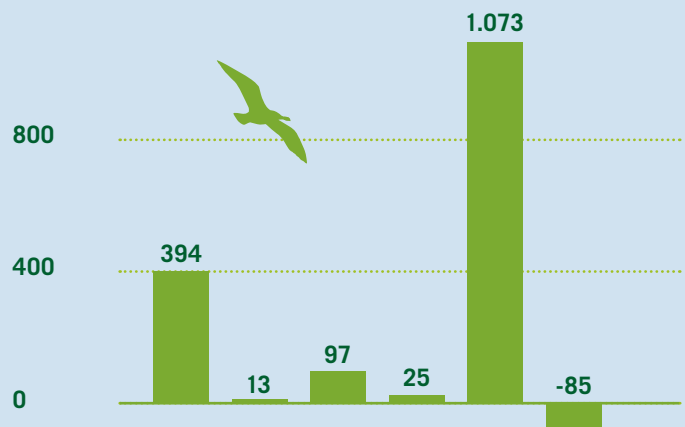
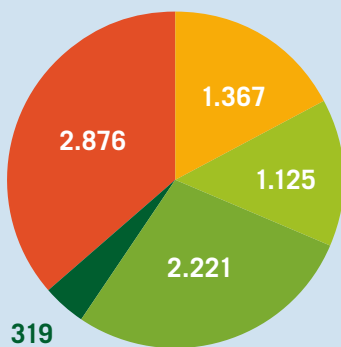
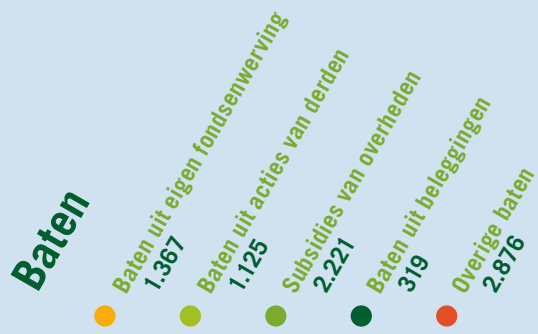

Meer specificaties:

www.zhl.nl/jaarrekening

Staat van baten & lasten 2017

(x €1.000)

Steun de natuur!

Het Zuid-Hollands Landschap beschermt de natuur in een drukke provincie. Zo kun je blijven genieten van prachtige natuurgebieden, waarin van alles te ontdekken en te beleven is. Voor dit belangrijke werk zijn we afhankelijk van jouw steun. Help je mee?

www.zhl.nl/steun-de-natuur

Zuid-Hollands Landschap

Oude Delft 116
2611 CG Delft
010 - 272 22 22

info@zhl.nl
www.zhl.nl